

Tomi Aho

ISÄNNÄN ÄÄNI?

**Seurakuntien yhdistymisen merkitys pienten seurakuntien
nuorisotyölle**

Opinnäytetyö

KESKI-POHJANMAAN AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminta ja nuorisotyö

Toukokuu 2011

TIIVISTELMÄ

Yksikkö Humanistinen ja kasvatustieteellinen yksikkö, Ylivieskan yksikkö	Aika Toukokuu 2011	Tekijä/tekijät Tomi Aho
Koulutusohjelma Kansalaistoiminta ja nuorisotyö		
Työn nimi Isännän ääni? Seurakuntien yhdistymisen merkitys pienten seurakuntien nuorisotyölle.		
Työn ohjaaja KT Reetta Leppälä	Sivumäärä 33+1	
Työelämäohjaaja		
<p>Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää seurakuntaliitosten vaikutusta pienten seurakuntien nuorisotyöhön. Tutkin asiaa nuortentoiminnan määrän ja laadun, nuorisotyöntekijän työn sekä seurakuntien yhteistyömahdollisuuksien kannalta. Toteutin tutkimuksen haastatteleamalla vastikään rakennemuutoksia läpikäyneiden seurakuntien nuorisotyöohjaajia. Tutkittavien seurakuntien valinnassa pyrin ensisijaisesti löytämään seurakuntia, joissa on käytössä erilaisia seurakuntarakennemalleja: yksi suuri seurakunta, seurakuntayhtymä sekä kappeliseurakunta.</p> <p>Tutkimuksessa kävi ilmi, että kaikkien tutkimukseen osallistuneiden seurakuntien nuorisotyössä rakennemuutos on kokonaisuutena koettu hyvänä ja toimivana ratkaisuna. Seurakunnan nuorisotyöhön suurin vaikutus oli tutkimuksen mukaan tapauksessa, jossa seurakunnat on yhdistetty kokonaan. Seurakuntayhtymä- ja kappeliseurakuntamallissa muutokset olivat sen sijaan verrattain pieniä.</p>		
Asiasana kirkon nuorisotyö, seurakuntayhtymät, seurakunnat, yhdistyminen		

ABSTRACT

CENTRAL OSTROBOTHNIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES Humanities and Education, Ylivieska	Date May 2011	Author Tomi Aho
Degree programme Civic Activity and Youth Work		
Name of thesis The householder's voice? How parish mergers have influenced the youth work of small parishes.		
Instructor Ed.D Reetta Leppälä		Pages 33+1
Supervisor		
<p>The aim of the study was to find out the effects parish mergers have on the youth work of small parishes. The goal was to view the changes in the quantity and quality of youth activities, youth workers' job description and cooperation possibilities between parishes. The study was carried out by interviewing three youth workers in parishes that have recently experienced parish mergers. The parishes in the study were chosen for the different merger structures used.</p> <p>The study showed that all the interviewees saw the parish mergers as a positive and functioning solution. The study also showed that some parish merger structures had more effects on the youth work than others.</p>		
Key words church youth work, parish mergers, parishes, structural changes		

TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 SEURAKUNTARAKENTEEN MUUTOKSET	3
2.1 Kuntien ja seurakuntien lukumäärien kehitys 2001 – 2010	3
2.2 Rakennemuutosten syyt	4
2.3 Seurakuntarakenteen mallit	5
2.3.1 Aluetyömallit	6
2.3.2 Seurakuntayhtymä	8
2.3.3 Seurakuntien yhdistäminen	9
3 EVANKELIS-LUTERILAISEN KIRKON NUORISOTYÖ	12
3.1 Rippikoulu	13
3.2 Isoskoulutus	14
3.3 Nuortenillat	15
3.4 Nuorisotyö Pattijoen seurakunnassa ennen seurakuntaliitosta	19
3.5 Nuorisotyö Ylihärman seurakunnassa ennen seurakuntaliitosta	19
4 TUTKIMUSONGELMAT JA TUTKIMUSMENETELMÄT	16
4.1 Tutkimusongelmat	16
4.2 Tutkimusmenetelmät	17
5 TUTKIMUSTULOKSET	21
5.1 Nuorisotyönohjaajan kokemuksia kappeliseurakuntamallista	21
5.2 Nuorisotyönohjaajan kokemuksia seurakuntayhtymästä	23
5.3 Nuorisotyönohjaajan kokemuksia seurakuntien yhdistämisestä	25
5.4 Yhteenveto	28
6 POHDINTA	30
LÄHTEET	32

LIITTEET

1 JOHDANTO

Useissa Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnissa on käyty läpi merkittäviä rakennemuutoksia. Seurakuntien yhdistyessä pienten seurakuntien lukumäärä on vähentynyt huomattavasti, erityisesti 2000-luvulla. Syitä tähän ilmiöön on useita, joista kuntaliitokset ovat yksi yleisimmistä. Rakennemuutokset vaikuttavat seurakunnan useimpiin osa-alueisiin, niin talouteen ja hallintoon kuin perustyöhön ja seurakuntaidentiteettiinkin.

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää seurakuntaliitosten merkitystä pienten, häviävien seurakuntien nuorisotyöhön. Aihe on ajankohtainen, eikä sitä ole tutkittu kovinkaan paljoa kyseisestä näkökulmasta. Pyrin tarkastelemaan rakennemuutosten vaikutuksia erityisesti seurakunnissa tehtävän nuorisotyön laatuun ja monipuolisuuteen sekä nuorisotyön yhteistyömahdollisuuksiin yhdistyneiden seurakuntien välillä.

Teoriaosa käsittelee seurakuntien rakennemuutosten historiaa sekä niiden erilaisia malleja ja toteutustapoja. Esittelen seurakuntarakenteen muutosten yleisimpiä malleja: aluetyömalli, seurakuntayhtymä sekä uuden seurakunnan muodostaminen. Tutkin myös näiden mallien keskinäisiä yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia sekä niiden koettuja etuja ja ongelmia. Lisäksi käsittelen evankelis-luterilaisen kirkon nuorisotyön perusteita ja tavoitteita sekä sen käytännön toteuttamisen yleisimpiä muotoja.

Kvalitatiivinen tutkimus on tehty kahdessa erilaisissa rakennemuutoksissa kokeneissa seurakunnissa, Pattijoella ja Ylihärmässä. Valitsin kyseiset seurakunnat, koska niiden rakennemuutoksissa on käytetty keskenään erilaisia seurakuntarakenteen malleja. Pattijoki liitettiin vuonna 2003 Raahen seurakuntayhtymään, ja 2007 muodostettiin yksi uusi Raahen seurakunta. Ylihärämä liittyi Kauhavan seurakuntaan kappeliseurakuntana vuonna 2009.

2 SEURAKUNTARAKENTTEEN MUUTOKSET

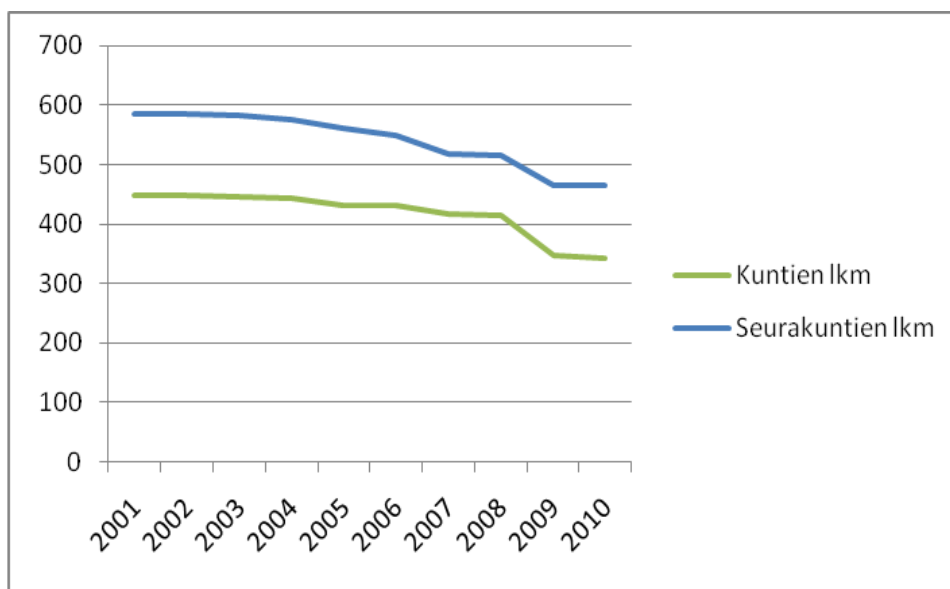
Suomen evankelisluterilaisen kirkon seurakuntarakenteet ovat jatkuvassa muutospaineessa. Paineita luovat muun muassa muuttuvat kuntarakenteet, seurakuntien taloudelliset ongelmat sekä yhteiskunnan elinkeinorakenteen ja yhteisöllisyyden uudistuminen. Vastauksena näille paineille useissa seurakunnissa on alettu pohtia erilaisia seurakuntarakenteen muutosvaihtoehtoja. (Nieminen, Tähkänen & Vallenius 2005, 6, 11–12.)

2.1 Kuntien ja seurakuntien lukumäärien kehitys 2001–2010

Kuntaliitos ilmiönä ei ole kovinkaan uusi, vaan Suomen kuntien lukumäärä on ollut laskussa jo 1950-luvulta lähtien. Nykyään kunnat ovat huomattavasti riippuvaisempia toisistaan ja erityisesti suurten kuntien välinen yhteistyö on kasvanut merkittävästi. Myös kansalaisten odotukset julkiselta sektorilta ovat muuttuneet. Kunnallishallinnolle asettavat haasteita myös väestön lisääntynyt muuttoliike sekä ikärakenteiden muuttuminen. Kuntaliitosten tavoitteena on ratkaista kunnallishallinnon ja kuntien talouden ongelmia sekä varmistaa kuntien palveluiden säilyminen. (Haveri 2006, 20, 23; Nieminen ym. 2005, 10.)

Kuntaliitosten myötä myös evankelis-luterilaisten seurakuntien lukumäärä on vähentynyt merkittävästi. Jo pelkästään 2000-luvulla kuntien ja seurakuntien lukumäärissä on tapahtunut merkittäviä muutoksia. (KUVIO 1.) Vuoden 2001 alussa Suomessa oli kuntia ja kaupunkeja yhteensä 448, kun vuoden 2010 alussa niitä oli enää 342. Vuonna 2001 Suomessa toimi yhteensä 586 evankelis-luterilaista seura-

kuntaa, kun kymmenen vuotta myöhemmin niitä oli enää 465. (Lindroth 2009; Nieminen ym. 2005, 45; Suomen ev.lut. kirkon keskushallinto 2010, 10.)

KUVIO 1. Kuntien ja seurakuntien lukumäärien kehitys vuosina 2001–2010. (Lindroth 2009; Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2011.)

2.2 Rakennemuutosten syyt

Sekä suurten että pienten seurakuntien kohdalla kuntarakenteiden muutokset ovat yleisin syy seurakuntien yhdistymiselle. Kirkkolain mukaan yhden kunnan alueen on oltava kokonaan yhden seurakunnan alueella (Kirkkolaki 1993). Kuntaliitoksen myötä siis myös kyseisten kuntien alueella toimineiden seurakuntien on joko yhdistyttävä tai muodostettava seurakuntayhtymä. Kuntaliitokset eivät kuitenkaan ole ainoa syy seurakuntarakenteen muutoksille. (Nieminen ym. 2005, 50.)

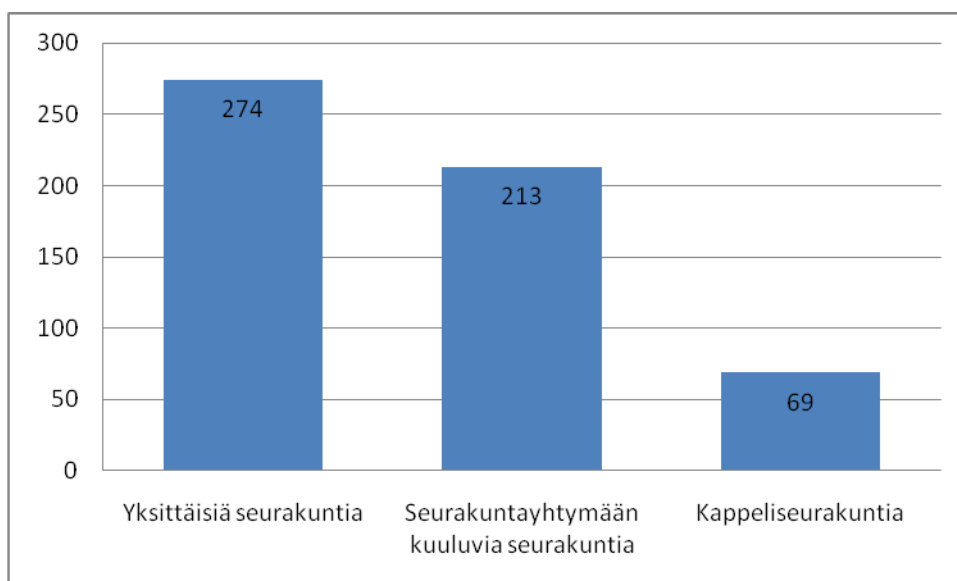

Taloudelliset syyt ovat myös yleisiä perusteluita seurakuntien yhdistymiselle, erityisesti pienten seurakuntien kohdalla. Yhdistyvien seurakuntien taloudelliset resurssit tulevat yhteiseen käyttöön, jolloin luonnollisesti vähävaraisemman, yleensä pienemmän seurakunnan resurssit kasvavat. Yhdistyvät seurakunnat saavat kirkkohallitukselta myös yhdistymisavustusta. Myös seurakuntayhtymälle voidaan antaa yhdistymisavustusta, jos yhtymälle on kielellisiä tai maantieteellisiä perusteita, tai jos yhtymä muodostetaan kuntarakenteen rajojen yli. (Määttä 2008, 9; Nieminen ym. 2005, 51.)

Kuntaliitosten ja taloudellisten syiden lisäksi yhteistyömahdollisuuksien lisäämistä liittyvien seurakuntien kesken pidetään tärkeänä perusteluna seurakuntarakenteen muutoksille. Myös muita perusteita muutoksille löytyy, kuten työntekijöiden työtaakkojen ja seurakuntahallinnon keventäminen. Näitä syitä ei kuitenkaan pidetä etenkin pienissä seurakunnissa yhtä tärkeinä. (Nieminen ym. 2005, 51.)

2.3 Seurakuntarakenteen mallit

Tavallisin tilanne on, että yhden kunnan alueella sijaitsee yksi seurakunta. Edellä mainituista syistä johtuen seurakuntarakenteita voidaan kuitenkin muuttaa seurakunnan toimivuuden takaamiseksi ja perustyön turvaamiseksi. Päätöksen seurakuntarakenteen muutoksesta tekee aina kirkkohallitus (Enbuske, Halttunen, Rantanen, Ripatti & Tähkänen 2004, 22).

KUVIO 2. Seurakuntarakenteet vuonna 2010. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2011.)

Suurin osa Suomen seurakunnista vuonna 2010 oli edelleen yksittäisiä seurakuntia (KUVIO 2). Seurakuntayhtymiin kuuluvien seurakuntien määrä on kuitenkin myös huomattavan suuri. Kappeliseurakuntien lukumäärä Suomessa on puolestaan verrattain pieni, ja seurakuntayhtymä onkin kappeliseurakuntaa huomattavasti yleisempi rakennemalli. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2011.)

2.3.1 Alueyömallit

Seurakuntien lukumäärän vähentyessä seurakuntien jäsenmäärät luonnollisesti kasvavat. Suurten seurakuntien ongelmaksi voikin muodostua seurakuntalaisten keskinäisen yhteisöllisyyden ja yksilöllisen palvelun väheneminen. Vuoden 1976 alussa voimaan tulleen laajan seurakuntahallintouudistuksen myötä ongelman

yhtenä ratkaisuvaihtoehtona jokin tietty seurakunnan alue voidaan muodostaa seurakuntapiiriksi, kappeliseurakunnaksi tai muuksi seurakunnan sisällä jossain määrin itsenäisesti toimivaksi aluetyöyksiköksi. Kappeliseurakunta voidaan muodostaa ainoastaan alueellisella perusteella eikä esimerkiksi kielen mukaan. Kuntaliitoksen myötä yhdistyneiden seurakuntien aluetyöyksiköiden rajat noudattavat usein vanhojen seurakuntien rajoja. (Kirkkohallituksen yleiskirje 2005, 1; Muuttuvien yhteisöjen kirkko 2007, 22.)

Aluetyömallien tarkoitus on turvata seurakunnan eri alueiden tasavertainen hoitaminen sekä taloudelliselta, hallinnolliselta että hengelliseltä kannalta antamalla alueelle itsenäisyyttä tietyissä aluetta koskevissa asioissa. Lisäksi ne tukevat alueen paikallisidentiteetin säilymistä. Kappeliseurakunta tai seurakuntapiiri voi käyttää toiminnassaan suurten seurakuntien etuja, kuten laajan henkilöstön erityisosaamisista ja yhteistyömahdollisuuksista, säilyttäen kuitenkin pienten seurakuntien kiinteyden ja perinteikkyyden. Päätöksen kappeliseurakunnan tai seurakuntapiirin perustamisesta tekee kirkkovaltuusto tai seurakuntaneuvosto. Perustaminen alistetaan tuomiokapitulin vahvistettavaksi. (Enbuske ym. 2004, 45; Kirkkohallituksen yleiskirje 2005, 1; Muuttuvien yhteisöjen kirkko 2007, 23; Kirkkojärjestys 1991.)

Seurakuntapiirin ja kappeliseurakunnan eroavaisuudet ovat käytännössä pieniä. Seurakuntaneuvosto tai kirkkovaltuusto valitsee molemmissa tapauksissa alueen seurakuntalaisista alueellisen hallintoelimen, seurakuntapiirissä piirineuvoston ja kappeliseurakunnassa kappelineuvoston. Seurakunnan budjetissa täytyy huomioida kappelineuvostolle varoja, joilla hoidetaan kappeliseurakunnan toimintaa.

Myös seurakuntapiirin piirihallitukselle voidaan myöntää samalla tavoin määrärahoja seurakuntapiirin toiminnan ylläpitoon. (Kirkkojärjestys 1991.)

Aluetyömallien vahvuutena on vapaaehtoisten maallikoiden yhteistyö seurakunnan työntekijöiden kanssa, mikä voi parhaimmillaan mahdollistaa tiettyjen toimintamuotojen jatkumisen taloudellisen tilanteen heikentyessä. Mallin toimivuus vaatii kuitenkin selkeää työnjakoa niin johtoportaassa kuin työntekijöidenkin kesken sekä alueen itsenäistä toimintavaltaa. (Muuttuvien yhteisöjen kirkko 2007, 23.)

2.3.2 Seurakuntayhtymä

Yhden kunnan alueella toimivien seurakuntien on kirkkolain mukaan muodostettava seurakuntayhtymä. Kuntaliitostilanteessa yhdistyvien kuntien alueilla toimivat seurakunnat joko muodostavat seurakuntayhtymän tai yhdistyvät kokonaan. Myös eri kuntien alueilla toimivat seurakunnat voivat vapaaehtoisesti muodostaa seurakuntayhtymän. Seurakuntayhtymän on alueellisesti noudatettava kuntajakoa siten, että yksi kunta on kokonaisuudessaan yhden yhtymän alueella. Yksi yhtymä voi kuitenkin käsittää useamman kunnan alueet. (Enbuske ym. 2004, 45, 55; Kirkkojärjestys 1993; Kirkkolaki 1993.)

Seurakunnat liittyvät seurakuntayhtymään hyväksymällä väkiluvultaan suurimman seurakunnan valmisteleman yhtymän perussäännön. Perussäännössä ilmenevät seurakuntayhtymän nimi, kotipaikkakunta ja siihen kuuluvat seurakunnat sekä kaikki yhtymän hoidettavaksi tulevat jäsenseurakuntien asiat. Perussäännön päätökset alistetaan kirkkohallituksen ratkaistavaksi. Seurakuntayhtymän hallin-

toa hoitavat yhteinen kirkkovaltuusto, yhteinen kirkkoneuvosto, johtokunnat sekä seurakuntayhtymän viranhaltijat. (Enbuske ym. 2004, 55; Kirkkojärjestys 1993.)

Seurakuntayhtymämallin vahvuuksiin kuuluu sen jäsenseurakuntien mahdollisuudet säilyttää identiteettinsä ja omaleimaisuutensa. Yhtymän seurakunnilla on myös hyvät mahdollisuudet jakaa keskenään resursseja ja erityisosaamista, mikä voi mahdollistaa seurakunnan monipuolisemman toiminnan. Yhtymän tehtäviin kuuluu myös henkilöstöhallinto ja taloudenhoito, jolloin jäsenseurakuntien oma työvoima saadaan keskitettyä enemmän hengelliseen työhön. (Muuttuvien yhteisöjen kirkko 2007, 28.)

Jokaisen yhtymän jäsenseurakunnan kirkollisverotus hoidetaan samalla veroprosentilla. Tämä on kyseenalaistanut verotulojen oikeudenmukaisen käytön seurakuntalaisten keskuudessa, erityisesti sellaisissa seurakuntayhtymissä, joiden jäsenseurakunnat ovat verrattain hyvin erikokoisia. Sama ongelma on ilmennyt myös työvoiman oikeudenmukaisessa sijoittamisessa jäsenseurakuntien keskuudessa. Näitä seikkoja on pyritty korjaamaan muuttamalla seurakuntarakenteita siten, että yhtymän jäsenseurakunnat olisivat jäsenmääriltään samaa kokoluokkaa. (Muuttuvien yhteisöjen kirkko 2007, 28.)

2.3.3 Seurakuntien yhdistäminen

Kaksi tai useampi seurakunta voidaan yhdistää käytännössä kahdella tavalla. Toinen seurakunta voi toimia vastaanottavana seurakuntana, johon muut seurakunnat liitetään. Tavallisesti vastaanottava seurakunta on jäsenmäärältään suurempi ja taloudellisesti varakkaampi. Toinen yhdistymisvaihtoehto on, että yhdistettävät

seurakunnat lakkautetaan ja niiden tilalle muodostetaan yksi, uusi seurakunta. (Enbuske ym. 2004, 46.)

Yhdistymistä ennen voidaan nimetä erityinen työryhmä selvittämään yhdistymiseen liittyviä asioita ja vaihtoehtoja. Seurakunnat voivat pyytää myös tuomiokapitulia määräämään selvitysmiehen johtamaan selvitystyötä. Yhdistyvien seurakuntien kirkkovaltuustot lähettävät yhdistymisaloitteen tuomiokapitulille, joka arvioi aloitteen tarkoituksenmukaisuuden. Ennen lopullista yhdistymispäätöstä tuomiokapituli kuulee seurakuntia, joita yhdistymisaloinne koskee. Tämän jälkeen tuomiokapituli lähettää oman lausuntonsa Kirkkohallitukselle, joka tekee lopullisen päätöksen seurakuntien yhdistämisestä. (Enbuske ym. 2004, 47, 52.)

Lakkaavien seurakuntien päätoimiset viranhaltijat ja muissa päätoimisissa, vakituksissa työsuhteissa olevat työntekijät siirretään uuden tai laajentuvan seurakunnan vastaaviin virkoihin. Lakkaavien seurakuntien kirkkoherrat siirretään yleensä kappalaisen virkoihin. Työntekijöillä on uudessa seurakunnassa oikeus mahdollisuuksien mukaan sellaiseen virkaan, jonka edut ovat vähintään yhtä hyvät kuin edellisessäkin virassa. Yhdistyvien seurakuntien työntekijöillä on hallintolain 41 §:n mukaan oikeus lausua mielipiteensä yhdistämisasiassa ja tulla kuulluksi:

Jos asian ratkaisulla voi olla huomattava vaikutus muiden kuin asianosaisten elinympäristöön, työntekoon tai muihin oloihin, viranomaisen tulee varata näille henkilöille mahdollisuus saada tietoja asian käsittelyn lähtökohdista ja tavoitteista sekä lausua mielipiteensä asiasta (Hallintolaki 2003).

Taloudellisista tai tuotannollisista syistä työntekijöitä voidaan kuitenkin joutua irtisanomaan. Lakkaavien seurakuntien omaisuus ja velat siirtyvät vastaanottaval-

le tai uudelle seurakunnalle. (Enbuske ym. 2004, 49–50; Muuttuvien yhteisöjen kirkko 2007, 20.)

Pienten seurakuntien lakkauttamista ja liittämistä suurempiin seurakuntiin on perusteltu muun muassa seurakunnan taloudellisen tilanteen vakauttamisella. Useissa pienissä seurakunnissa kirkollisveroprosentti on jouduttu nostamaan kohtuuttoman korkealle seurakunnan toiminnan säilyttämiseksi. Suuremman jäsenmäärän ansiosta veroprosentti voi suurissa seurakunnissa olla alhaisempi. Tutkimusten mukaan taloudellisesti kannattavin on noin 20 000 jäsenen seurakunta. Lakkaava seurakunta voi yhdistymisprosessissa menettää osan palveluistaan. Paikallistason palveluiden vähentyessä uuden tai laajenevan seurakunnan palvelut voivat kuitenkin lisääntyä merkittävästi henkilöstöressurssien monipuolistuessa. (Muuttuvien yhteisöjen kirkko 2007, 19–20.)

3 EVANKELIS-LUTERILAISEN KIRKON NUORISOTYÖ

Kirkon piirissä nuorisotyö käsitetään nykyään laajempaan kokonaisuuteen kuin sen nimi antaa ymmärtää. Nuorisotyö kattaa 7–14-vuotiaat varhaisnuoret, 15–18-vuotiaat nuoret sekä 18–29-vuotiaat nuoret aikuiset (Launonen 2007, 82). Keskityn tutkimuksessa kuitenkin pääasiassa keskimmäiseen, rippikoulun jälkeiseen nuorisotyöhön. Teen näin, koska useissa seurakunnissa varhaisnuorisotyö ja nuorten aikuisten parissa tehtävä työ käsitetään selkeästi omina työaloinaan ja niissä voi olla myös omat työntekijänsä.

Kirkon nuorisotyö perustuu kasvatukseen. Tämä kasvatustoiminta toteutetaan kasteopetuksena, ohjauksena ja huolenpitoa, yhteistyönä perheiden kanssa ynnä muuna nuoren itsenäistämisenä sekä kristilliseen uskoon ja kristillisiin arvoihin perustuvaan aikuisuuteen tähtäävänä toimintana. Kuten kaiken kirkon toiminnan, myös nuorisotyön perustana on seurakuntalaisen hengellisen elämän hoito, elämän varjelu ja arvostus sekä lähimmäisenrakkautta. (Kirkkohallitus 2004, 5–7.)

Useimpien seurakuntien tekemä nuorisotyö rakentuu kiinteästi rippikoulun ympärille. Tämä on luontevaa, sillä rippikoulu tavoittaa vuosittain jopa noin 84 % viisitoistavuotiaista suomalaisista nuorista (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2010). Kiinteimmin rippikouluun liittyvää nuortentoimintaa on isostoiminta, johon osallistuu vuosittain jopa kolmasosa rippikoulun käyneistä. Myös kokoavaa toimintaa, kuten nuorteniltoja ja raamattupiirejä järjestetään useimmissa seurakunnissa, vaikka niiden suosio onkin laskussa. (Launonen 2007, 83.)

3.1 Rippikoulu

Rippikoulu on Suomen evankelis-luterilaisen kirkon nuorten parissa tehtävän työn keskus. Varsinaisesti rippikoulutyö ei kuitenkaan kuulu nuorisotyöhön, vaan se on oma työalansa. Se on kasteopetusta, jonka tavoitteena on opettaa nuorta ymmärtämään ja elämään todeksi kasteessa saatua uskoa. Rippikoulun käy vuosittain huomattavan suuri osa 15 vuotta täyttävien ikäryhmästä, noin 84 %. Luku on luterilaisista maista selkeästi suurin Suomessa. (Elämä – usko – rukous 2001, 6–7; Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2011.)

Ajallisesti rippikoulun tulee kestää vähintään puoli vuotta. Opetustuntimäärä on 80 tuntia. Useimmissa seurakunnissa ainakin osa vuosittain järjestettävistä rippikouluista on leirimuotoisia. Leiririppikoulu on myös nuorten parissa selvästi suosituin vaihtoehto. Vuonna 2007 leiririppikouluun osallistui 91 % nuorista. Muita vaihtoehtoja ovat päivä- ja iltarippikoulut, sekä yksityinen opetus. (Elämä – usko – rukous 2001, 41; Monikasvoinen kirkko 2008, 136, 138.)

Rippikoulu päättyy konfirmaatiojuhlaan, jossa nuori julkisesti tunnustaa kristillisen uskonsa. Konfirmaatio antaa nuorelle oikeuden toimia kummina, osallistua itsenäisesti ehtoolliselle sekä asettua täysi-ikäisenä ehdokkaaksi seurakuntavaaleissa. Rippikouluun osallistuvan nuoren ei tarvitse olla kastettu, mutta konfirmaatioon osallistuminen edellyttää kastetta. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2011.)

3.2 Isoskoulutus

Nimitys ”isonen” virallistettiin kirkkohallituksessa vasta vuonna 2004, vaikka sana oli ollut seurakuntien ja nuorten käytössä jo pitkään aiemminkin. Alun perin isoskoulutus ja isostoiminta muodostuivat 1930-luvulla tarpeesta saada leirimuotoiseen rippikouluun nuoria lähempänä olevia vapaaehtoistyöntekijöitä. Isostoiminta vakiintui 1960-luvulla, kun siitä tuli järjestäytynyt koulutusmuoto. Isot toimivat leireillä malliesimerkkinä nuorille ja aputyövoimana muille työntekijöille. (Porkka 2005, 82–83.)

Nykyään isoskoulutus on olennainen osa useimpien seurakuntien nuorisotyötä. Vuonna 2007 jopa 30 % edellisvuoden rippikoululaisista osallistui isoskoulutukseen. Lähes kaikkien seurakuntien rippikoululeireillä on isosia. Isosia käytetään myös päivä- ja iltarippikouluissa. Isoskoulutuksen tavoitteena on nimensä mukaisesti kouluttaa nuoria isosen tehtäviin. Koulutuksen tavoitteena on myös tukea nuoren omaa hengellistä kasvua ja auttaa häntä löytämään oma paikkansa seurakunnassa. Näin parhaassa tapauksessa koulutettavasta kasvaa ajan myötä seurakunnan aikuinen maallikko. (Monikasvoinen kirkko 2007, 146, 148; Porkka 2005, 94–95.)

Useimmissa seurakunnissa isoskoulutus kestää puolesta vuodesta vuoteen. Noin joka kolmannessa seurakunnassa koulutus on pitempi, yhdestä kahteen vuotta. Harvoissa seurakunnissa isoskoulutus kestää vähemmän kuin puoli vuotta tai kauemmin kuin kaksi vuotta. Isoskoulutuksen toteuttamiseen vaikuttaa muun muassa seurakunnan koko. Pienissä seurakunnissa, joissa järjestetään vain yksi rippikoulu vuodessa, lyhyet, intensiivisistä jaksoista koostuvat isoskoulutukset

ovat tavallisia. (Monikasvoinen kirkko 2007, 147–148; Sopivan kokoinen iso: isostoiminnan linjauksia 2004, 135.)

3.3 Nuortenillat

Nuortenilta on yksi seurakunnan nuorisotyön tavallisimmista muodoista. Sen tavoitteena on tarjota nuorelle turvallinen mahdollisuus selvittää omia ajatuksiaan ja hiljentyä seurakuntayhteydessä toisten nuorten kanssa. Nuortenillat eivät vaadi osallistujiltaan sitoutumista tai säännöllistä osallistumista. Nuortenillat tarjoavat myös sellaisille nuorille mahdollisuuden osallistua seurakunnan toimintaan, jotka eivät tahdo isosiksi. Nuori voi osallistua nuorteniltoihin vielä isoskoulutuksen jälkeenkin tai sen ohella. (Paananen 2005, 112–113.)

Valitettavasti yhä harvempi seurakunta kuitenkaan enää järjestää nuorteniltoja, ja isoskoulutuksesta, seurakunnan nuorisotyön lippulaivasta, on tullut useimmissa seurakunnissa käytännössä ainoa jatkuva nuorisotyön muoto. Kun nuorteniltojen kävijämäärät laskivat, alettiin seurakunnan nuorisotyöntekijöiden keskuudessa pohtia uusia tapoja saavuttaa nuoret. Yhä useammat nuorisotyöntekijät alkoivat vieraillla siellä, missä nuoret muutenkin liikkuvat, kuten kouluilla ja kunnan järjestämissä tilaisuuksissa. Tämä jalkautumiseksi kutsuttu nuorisotyön muoto on useissa seurakunnissa korvannut perinteiset nuortenillat. Nuortenillat ovat edelleen kuitenkin suosittumia kuin perinteinen ryhmätoiminta. Nuorteniltoihin osallistui vuonna 2007 keskimäärin 24 henkeä, kun ryhmätoiminnassa vastaava luku oli 14. (Monikasvoinen kirkko 2007, 146; Paananen 2005, 109.)

4 TUTKIMUSONGELMAT JA TUTKIMUSMENETELMÄT

4.1 Tutkimusongelmat

Seurakuntien rakennemuutokset vaikuttavat seurakunnan työn kaikkiin osa-alueisiin. Pysin tutkimusongelmissani keskittymään erityisesti nuorisotyöhön ja siinä tapahtuviin muutoksiin seurakuntarakenteen muuttuessa. Tutkimusongelmiani ovat:

1. Millaisia yhteistyömahdollisuuksia seurakuntaliitos tarjoaa nuorisotyölle?
2. Miten nuortentapahtumatarjonta on muuttunut seurakuntaliitoksen jälkeen?
3. Miten nuorten seurakunta-aktiivisuus on muuttunut seurakuntaliitoksen jälkeen?
4. Miten seurakuntaliitos on vaikuttanut nuorisotyöntekijän työnkuvaan?

Seurakuntien yhdistymisen taustalla on useimmiten kuntaliitos. Erilaiset yhteistyömahdollisuudet seurakuntien välillä ovat myös yksi tavallisista seurakuntaliitosten perusteluista. Ensimmäisessä tutkimusongelmassani pyrin selvittämään, minkälaisia yhteistyömahdollisuuksia seurakuntaliitos tarjoaa erityisesti nuorisotyölle sekä onko liitoksen myötä syntynyt uusia yhteistyömuotoja yhteen liittyneiden seurakuntien nuorisotyössä.

Toisessa tutkimusongelmassa tarkastelen seurakunnan nuorille suunnattua tapahtumatarjontaa ennen seurakunnan rakennemuutosta ja sen jälkeen. Pysin selvitt-

tämään mahdollisten muutosten kohdalla myös niiden syitä. Lisäksi tarkastelen toiminnan ja tapahtumien jatkuvuutta.

Kolmannessa tutkimusongelmassa tutkin muutoksia nuorten aktiivisuudessa seurakunnan toiminnassa. Tällä pyrin tarkastelemaan nuorten suhtautumista seurakunnan nuorisotyössä mahdollisesti tapahtuneisiin muutoksiin.

Neljännessä tutkimusongelmassa tutkin, miten nuorisotyöntekijän työnkuva on muuttunut seurakuntaliitoksen myötä. Tarkastelen erityisesti, keventääkö seurakuntaliitos nuorisotyöntekijän työtaakkaa vai lisääkö se sitä. Nuorisotyöntekijän työssä jaksaminen voi olla hyvinkin oleellista nuorisotyön toimivuuden kannalta. Tutkin myös, millä tavoin uusi seurakunta tai seurakuntayhtymä tukee työntekijää tämän työssä.

4.2 Tutkimusmenetelmät

Tutkimus on laadullinen eli kvalitatiivinen haastattelututkimus. Toteutin tutkimukseni haastattelemalla kolmea nuorisotyöntekijää kahdesta seurakunnasta, Pattijoelta ja Ylihärmästä. Molemmissa seurakunnissa on vastikään tapahtunut rakennemuutoksia. Valintani kohdistui kyseisiin seurakuntiin, koska niiden rakennemuutoksia on käytetty erilaisia seurakuntamalleja; Pattijoki oli ensin osa Raahen seurakuntayhtymää ja myöhemmin Pattijoki, Saloinen ja Raahe muodostivat yhden seurakunnan. Ylihärmä puolestaan liitettiin Kauhavan seurakuntaan kappeli-seurakuntana.

Kappeliseurakunta- ja seurakuntayhtymämallia käsittelevissä haastatteluissa käytin haastattelurunkoa 1 (LIITE 1). Kolmannessa, yhden seurakunnan muodostamista koskevassa haastattelussa jouduin hieman muuntelemaan kysymyksiä edellisistä poikkeavan tilanteen vuoksi. Yhden seurakunnan muodostamista koskevan osan kohdeseurakunta on Pattijoki, samoin kuin seurakuntayhtymään liittymistä koskevassa osassa.

Kaikki haastattelut on suoritettu talvella 2010–2011 nuorisotyöntekijöiden omissa työhuoneissa. Ensimmäisen, seurakuntayhtymään liittymistä koskevan haastattelun tein lokakuussa 2010. Toisen ja kolmannen, kappeliseurakuntaan liittymistä ja yhden seurakunnan muodostamista koskevat haastattelut tein helmikuussa 2011. Kaikki haastattelut kestivät noin 20 minuuttia. Tutkimusmenetelmäksi valitsin haastattelun sen joustavuuden vuoksi (Hirsjärvi & Hurme 2000, 34). Lisäksi tahdoin mahdollisuuden selventää ja syventää vastauksia, mikä ei kyselyillä usein onnistu (Hirsjärvi & Hurme 2000, 34). Haastattelukysymyksiä ei tarvinnut juuriakaan tarkentaa. Kaikissa tapauksissa keskustelun edetessä nousi vastausten perusteella kuitenkin uusia, tarkentavia kysymyksiä. Haastatteluiden jälkeen litteroin haastattelut eli kirjoitin nauhoitetut haastattelut tekstimuotoon.

Haastatteluiden analysointimenetelmänä käytin teemoittelua. Teemoittelussa tarkastellaan sellaisia asioita, jotka nousevat useissa haastatteluissa esiin (Hirsjärvi & Hurme 2000, 173.) Pyrin tarkastelemaan jokaista seurakuntarakennemuutosta samoista näkökulmista; varsinainen nuorisotyö, nuorisotyönohjaajan työnkuva sekä nuorisotyön talous ja budjetti. Tarkastelen tutkimustuloksia seurakuntarakennemalli kerrallaan saadakseni mahdollisimman tarkan kuvan eri mallien merkityksistä.

4.3 Nuorisotyö Pattijoen seurakunnassa ennen seurakuntaliitosta

Jo ennen vuonna 2003 muodostettua seurakuntayhtymää Pattijoen seurakunnan nuortentoiminta oli suhteellisen aktiivista. Säännöllistä, erityisesti nuorille suunnattua toimintaa järjestettiin keskimäärin 3–4 kertaa viikossa. Säännöllisiä toimintamuotoja olivat nuorten pienryhmätoiminta, lauluillat, raamattupiirit sekä perinteiset nuortenillat. Lisäksi seurakunta on tarjonnut ympäri vuoden useita erilaisia tapahtumia, kuten gospel-konsertteja ja nuortenleirejä. Pääasiassa leirimuotoinen isoskoulutus oli myös oleellinen osa Pattijoen seurakunnan nuorisotyötä. (Pattijoen seurakunta 2001; Pattijoen seurakunta 2002.)

Pattijoen ja Raahen seurakunnat tekivät jonkin verran yhteistyötä jo ennen seurakuntayhtymän muodostamista. Raahen Gospeliin osallistuminen oli jo tuolloin kiinteä osa Pattijoen seurakunnan nuortentoimintaa, vaikka sen järjestämiseen Pattijoki ei varsinaisesti tuolloin osallistunut. Lisäksi yhteistyötä Raahen seurakunnan kanssa tehtiin ehkäisevän päihdetyön muodossa. Ryhmään kuului Pattijoen ja Raahen seurakuntien lisäksi myös Saloisten seurakunta ja Raahen kaupunki. (Pattijoen seurakunta 2001; Pattijoen seurakunta 2002.)

4.4 Nuorisotyö Ylihärmän seurakunnassa ennen seurakuntaliitosta

Ennen seurakuntaliitosta Ylihärmän seurakunnassa järjestettiin nuorteniltoja noin joka toinen perjantai. Seurakunta on osallistunut myös Kauhavan, Ylistaron, Alahärmän ja Lapuan rovastikunnallisiin nuorteniltoihin. Kesällä toiminta on ollut harvempaa. Ylihärmän seurakunnassa järjestetään myös isoskoulutusta, jonka yh-

teydessä on tehty jonkin verran yhteistyötä lähiseurakuntien kanssa. (Ylihärman seurakunta 2007.)

Keskimääräinen osallistujamäärä järjestetyissä nuortentapahtumissa on ollut viidentoista ja kahdenkymmenen nuoren välillä. Lisäksi Ylihärman seurakunnan nuorisotyö on järjestänyt ja osallistunut erilaisiin hengellisiin konsertteihin ynnä muihin nuorille suunnattuihin tapahtumiin. Osallistuminen näihin on ollut jonkin verran vähäisempää, poikkeuksena Turussa vuosittain järjestettävät Maata Näkyvissä –festivaalit. (Ylihärman seurakunta 2007.)

5 TUTKIMUSTULOKSET

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää seurakuntaliitosten merkitystä pienten, häviävien seurakuntien nuorisotyölle. Käsittelen kutakin seurakuntamallia ensinerikseen. Tällä pyrin selvittämään eri mallien etuja ja haittoja nuorisotyön kannalta. Tämän jälkeen käsittelen yhteenvetoluvussa kaikissa haastatteluissa nousseita teemoja yhdessä. Tällä pyrin antamaan yleiskuvan siitä, miten seurakuntaliitokset näkyvät pienten seurakuntien nuorisotyössä. Kyseessä on kuitenkin tapaustutkimus, joten yleiskuva on vain suuntaa-antava.

5.1 Nuorisotyönohjaajan kokemuksia kappeliseurakuntamallista

Kauhavan seurakunta sijaitsee Lapuan hiippakunnassa. Ylihärmä liitettiin Kauhavan seurakuntaan kappeliseurakuntana vuonna 2009. Samalla Kauhavaan liitettiin myös Alahärmän ja Korttesjärven kappeliseurakunnat. Seurakuntarakenteen muutoksen taustalla oli kuntaliitos, kun Kauhavan, Ylihärmän, Alahärmän ja Korttesjärven kunnat lakkautettiin ja tilalle perustettiin Kauhavan kaupunki. Kauhavan seurakuntaan kuului vuonna 2009 noin 16 000 jäsentä, joista vajaa 3 000 asuu Ylihärmän alueella.

Kun Ylihärmän seurakunta liitettiin Kauhavan seurakunnan kappeliseurakunnaksi, perustettiin samalla Ylihärmään uusi nuorisotyönohjaajan virka. Aikaisemmin nuorisotyöstä on vastannut Ylihärmän seurakuntapastori. Tämä oli yksi merkittävimmistä nuorisotyötä koskevista muutoksista, jotka seurakuntarakenteen muutos toi mukanaan. Kaikki Kauhavan seurakunnan nuorisotyönohjaajat muodostavat

suunnitteilla olevien tapahtumien mukaan kokoontuvan työtiimin, mutta pääasiassa nuorisotyö tehdään edelleen kappeliseurakuntatasolla.

Taloudellisesti Ylihärmän seurakunnan nuorisotyössä ei ole tapahtunut suuria muutoksia. Nuorisotyön budjetti on pysynyt kutakuinkin samankokoisena. Taloushallinto on kuitenkin siirtynyt Kauhavalle, missä talousarviot hyväksytään. Toimialojen budjetit ovat kappelikohtauksia lukuun ottamatta rippikoulutyötä, jonka budjetti on yhteinen kaikkien kappeli- ja alue seurakuntien kanssa.

Nuorisotyönohjaajan viran perustamisen ansiosta nuorille suunnattu toimintatarjonta on monipuolistunut huomattavasti. Uusia säännöllisiä toimintamuotoja ovat muun muassa nuorten raamattupiirit. Lisäksi nuorille on yritetty tarjota harrastuspohjaista sähly- ja bänditoimintaa, mutta näiden suosio on jäänyt vähäiseksi. Myös nuorteniltoja järjestetään nykyään hieman useammin kuin ennen, ja niiden keskimääräiset kävijämäärät ovat seurakuntaliitoksen jälkeen puolestaan hieman kasvaneet; aiemmin nuorteniltoihin osallistui noin viisitoista nuorta, nykyään luku on useimmiten jo yli kaksikymmentä.

Seurakuntaliitoksen jälkeen on järjestetty myös joitain Ylihärmän ja muiden Kauhavan kappeli- ja alue seurakuntien yhteisiä tapahtumia. Korttesjärven kappeliseurakunnan kanssa on järjestetty muutamia nuorten viikonloppuleirejä, joilla muiden kappeli- ja alue seurakuntien nuoret ovat vierailleet. Ylihärmän rippikoululeirit ovat myös avoimia kaikille Kauhavan seurakuntalaisille, mutta pääasiassa nuoret osallistuvat yhä oman asuinalueensa leireille. Lisäksi Ylihärmän seurakunta on osallistunut Korttesjärvellä jo vuodesta 1993 pidetyn RuskaGospel-konsertin järjestämiseen.

Haastatellun nuorisotyönohjaajan mukaan uusien toimintamuotojen vähäisessä suosiossa lienee kyse vain tottumattomuudesta. Tilanteen uskotaan kuitenkin paranevan, kun toiminta vakiintuu.

Pikkuhiljaa koitetaan uutta lisätä, ku väki tottuu että täällä oikeen niiku tapahtuuki jotain ja voiraan kokeilla uusia juttuja (Haastateltava 1).

Alkuun nuoret olivat vastahakoisia osallistumaan myös seurakuntien yhteisiin tapahtumiin. Nuoret eivät tahtoneet lähteä leireille, jolle osallistui myös muiden seurakuntien nuoria. Myöhemmin, kun tapahtumia oli ehditty järjestää useampia, nuoretkin tottuivat ajatukseen, ja nykyään vanhojen seurakuntien rajoja rikkovat vierailut ovat nuorten keskuudessa jopa toivottuja. Nuoret eivät kuitenkaan oma-aloitteisesti vielä lähde toisten seurakuntien järjestämiin nuorteniltoihin tai muihin tapahtumiin, elleivät ne ole nimenomaan yhteisiksi järjestettyjä.

5.2 Nuorisotyönohjaajan kokemuksia seurakuntayhtymästä

Raahen ja Saloisten seurakunnat ovat muodostaneet seurakuntayhtymän jo vuonna 1973. Pattijoen seurakunnasta tuli osa Raahen seurakuntayhtymää vuonna 2003, kun Pattijoen kunta liitettiin Raahen kaupunkiin. Raahen seurakuntayhtymän jäsenmäärä oli noin 20 000, joista Pattijoen seurakuntaan kuului vajaa 6 000. Raahen seurakuntayhtymä sijaitsee Oulun hiippakunnassa.

Pattijoen seurakunnan nuorisotyönohjaajan perustyönkuva pysyi pitkälti samankaltaisena seurakuntayhtymään liittymisen jälkeen kuin se oli ollut ennenkin. Muutoksena kuitenkin oli uuden lapsi- ja perhetyöntekijän viran perustaminen. Nuorisotyönohjaajan vastuualueisiin kuului pyhäkoulutyö, varhaisnuorisotyö,

nuorisotyö sekä rippikoulutyö. Pyhäkoulutyö siirtyi uuden lapsi- ja perhetyöntekijän vastuualueeksi. Näiden vastuualueiden poistumisen haastateltava nuorisotyönohjaaja koki suurena helpotuksena, jonka ansiosta ohjaaja kykeni keskittymään varsinaiseen nuorisotyöhön.

Seurakuntayhtymään liittymisellä ei ollut kovinkaan suuria vaikutuksia myöskään varsinaiseen nuortentoimintaan Pattijoen seurakunnassa. Nuorteniltoja, raamattupiirejä ja pienryhmätoimintaa pidettiin kuten ennenkin. Samoin nuorten aktiivisuus ja järjestettyjen tapahtumien kävijämäärät pysyivät suunnilleen samankaltaisissa lukemissa. Raahen ja Saloisten seurakuntien vuosittain järjestämä RaaheGospel oli kuulunut myös Pattijoen seurakunnan nuortentoimintaan jo ennen seurakuntayhtymääkin, mutta vuoden 2003 jälkeen Pattijoki osallistui myös tapahtuman järjestämiseen. Seurakuntien rajat pyrittiin kuitenkin avaamaan siten, että nuoret rohkaistuisivat vierailemaan yhtymän toisten seurakuntien nuortentapahtumissa. Tässä suhteessa ei myöskään yhtymään liittymisellä ollut näkyvää vaikutusta. Toisaalta seurakuntien rajojen ylittämistä erityisesti Pattijoen ja Raahen sekä myös Pattijoen ja Saloisten välillä oli jo ennen yhtymää.

Ennen Raahen seurakuntayhtymään liittymistä eli Pattijoen seurakunnassa, niin työyhteisössä kuin nuortenkin parissa pelko siitä, minkälaisessa asemassa Pattijoen seurakunta tulisi olemaan suhteessa jo kolmekymmentä vuotta yhtymässä toimineisiin Raahen ja Saloisten seurakuntiin. Haastateltavan nuorisotyöntekijän mukaan pelko kuitenkin osoittautui aiheettomaksi.

No tuohon pitää sanoa että pelko oli pahempi ku pamaus. Että tuota, me pattijokiset ajateltiin että Raahe on jotenki semmonen voimakkaampi ja nyt sitte sieltä tulee isännän ääni, miten pitää tehdä ja toimia, mutta tämä oli hyvä tämä seurakuntayhtymäkausi. ... Raahen ja Saloisten puolen työnteki-

jät, kun ne on ollu yhdessä kolomekymmentä vuotta, ennen ku Pattijoki tuli yhtymään, ni he oli tottuneet tekemään työtä yhdessä ehkä enemmän, ja heille se oli luontevaa, ja nyt ku me pattijokiset tultiin siihen kylykeen, niin meijät otettiin avosylin vastaan, eikä ollukaan sellanen, että jotenki meitä torjuttais tai katottas kieroon. (Haastateltava 2.)

Yksi suurimmista seurakuntayhtymän mukanaan tuomista muutoksista tapahtui taloudellisella tasolla. Yhtymän jäsen seurakunnilla on yhteinen taloushallinto. Tämän muutoksen myötä Pattijoen seurakuntaan tuli myös sähköinen laskutus, mikä haastateltavan mukaan helpotti työntekoa keventämällä merkittävästi toimistotöitä. Nuorisotyön käytettävissä oleva budjetti pysyi kuitenkin suunnilleen samansuuruisena kuin yhtymää edeltävinäkin vuosina.

Kokonaisuutena haastateltava piti Raahen seurakuntayhtymään liittymistä hyvänä totuttelukautena ennen yhden seurakunnan muodostamista. Varsinainen liittymisvaihe ja yhtymän alkuvaiheet koettiin Pattijoella stressaavaksi ja epävarmaksi. Alkukokouksien jälkeen seurakuntayhtymän mahdollistama yhteistyö osoitautui kuitenkin hyödylliseksi erityisesti tulevan yhden seurakunnan muodostamisen kannalta.

5.3 Nuorisotyönohjaajan kokemuksia seurakuntien yhdistämisestä

Raahen seurakuntayhtymä purettiin vuonna 2007 ja yhtymän jäsen seurakunnat, Raahen, Saloisten ja Pattijoen seurakunnat lakkautettiin. Tilalle perustettiin yksi uusi Raahen seurakunta.

Uuden seurakunnan muodostaminen muutti radikaalisti kaikkien seurakunnan nuorisotyönohjaajien työnkuvaa. Työtä alettiin tehdä työalatiimeissä. Vaikka kun-

kin työntekijän päävastuualueena pysyi edelleen entisen seurakuntansa alue, seitsemästä nuorisotyöntekijästä koostuva nuorisotyön tiimi suunnittelee ja toteuttaa käytännössä koko seurakunnan nuortentoiminnan. Haastateltavan nuorisotyönohjaajan mukaan tämä muutos on merkittävästi helpottanut työntekoa. Tiimityöskentelyn myötä nuorisotyön vastuualueita pystyttiin haastatellun nuorisotyönohjaajan mukaan selkeyttämään. Aikaisemmin yhdelle nuorisotyönohjaajalle saattoi kuulua sekä varhaisnuorisotyön että nuorisotyön organisointi, mutta useamman työntekijän voimin vastuualueita pystyttiin jakamaan siten, että nuorisotyöntekijöistä osan vastuulla on täysin varhaisnuorisotyö ja osan vastuulla rippikoulun jälkeinen nuorisotyö.

Ku meillä on nuorisotyönohjaajia onko meillä seittämän nytte, ja osa tekkee pelkkää varkkarityötä ja osa tekkee rippikoulunjälkeistä nuorisotyötä, ni tavallaan se että kellään ei oo enää semmosta kahen työvuoron loukkua ni siitä päästiin erroon (Haastateltava 3).

Nuorisotyön tiimin ansiosta on pystytty tarjoamaan uusia nuortentapahtumia, kun kukin työntekijä voi paremmin käyttää omia vahvuuksiaan. Pattijoen alueella on alettu järjestää muun muassa erilaista musiikkitoimintaa, kuten nuorten bändi- ja lauluryhmiä. Pattijoen alueella pidetään viikoittain myös raamattupiirejä ja nuorteniltoja, joita järjestettiin jo ennen seurakuntien yhdistämistä. Koko Raahen seurakunnan alueella nuortentoimintaa järjestetään jopa viitenä päivänä viikossa. Nuortentapahtumatarjonta on siis lisääntynyt merkittävästi seurakuntien yhdistämisen myötä.

Haastateltavan nuorisotyönohjaajan mukaan nuorten osallistuminen järjestettyihin tapahtumiin väheni yhdistymisen jälkeen. Osasyynä tähän todennäköisesti oli se, että tilanne oli uusi myös nuorisotyöntekijöille, joilta muutos vaati myös totut-

telua. Myöhemmin nuorten aktiivisuus on kuitenkin selkeästi lisääntynyt. Vanhojen seurakuntien rajat rikkovaa liikehdintää oli tapahtunut jo ennen seurakuntien yhdistämistä, mutta erityisesti yhdistymisen jälkeen nuoret ovat rohkaistuneet vierailemaan myös toistensa alueilla järjestettävissä nuortentapahtumissa. Jonkinasteinen alueellinen seurakuntaidentiteetti on haastateltavan mukaan nuorissa kuitenkin säilynyt, ja jollain tasolla eri alueiden nuoret kokevat kuuluvansa edelleen eri seurakuntiin.

Seurakuntien yhdistäminen ei haastateltavan nuorisotyönohjaajan mukaan näkynyt merkittävästi nuorisotyön taloudellisessa tilanteessa tai budjeteissa. Raahen, Saloisten ja Pattijoen seurakuntien nuorisotyön talousarviot yhdistettiin jo 2003, kun ne muodostivat seurakuntayhtymän, eikä tässä yhden seurakunnan muodostamisvaiheessa tapahtunut enää muutosta. Tiimityön ansiosta rahankäyttöä on pystytty kuitenkin järjeistämään, kun kaikki nuortentoiminta suunnitellaan yhdessä.

Kokonaisuutena haastateltava nuorisotyönohjaaja on pitänyt seurakuntien yhdistymistä hyvänä muutoksena. Nuortentapahtumatarjontaa on laajentunut, nuorisotyöntekijän työ on keventynyt ja yhteistyö alueiden välillä on lisääntynyt. Muutos ei kuitenkaan ole tapahtunut välittömästi, vaan edelleen esimerkiksi rippikoulu-työ tehdään käytännössä alueellisesti. Suunnitteilla kuitenkin on myös tämän työalueen yhdistäminen.

5.4 Yhteenveto

Kaikissa tutkimuskohdeseurakunnissa suurimmat muutokset ovat tapahtuneet nuorisotyönohjaajien työnkuvissa. Kahdessa tapauksessa kolmesta on perustettu uusi nuorisotyön virka. Kaikissa tapauksissa nuorisotyöstä vastaavan työtaakkaa on kevennetty jollain tavalla.

Yhteistyön muodot ovat selkeimmin lisääntyneet yhden uuden seurakunnan muodostamisessa. Kappeliseurakunta- ja seurakuntayhtymämalleissa sen sijaan nuorisotyötä tehdään huomattavasti tiiviimmin oman seurakunnan alueella. Yhteistyön määrä on kuitenkin kaikissa lisääntynyt. Kaikissa tapauksissa yhteistyötä on alettu tehdä muun muassa suurempien tapahtumien järjestämisessä. Myös muutamia nuorteniltoja, nuorten leirejä ynnä muita nuortentapahtumia on kaikissa tapausseurakunnissa järjestetty yhteisesti kaikille uuden seurakuntarakenteen jäsen seurakunnille ja alueille.

Myös nuorten aktiivisuudessa ja nuortentoimintatarjonnassa suurimmat muutokset ovat tapahtuneet tapauksessa, jossa seurakunnat on kokonaan yhdistetty. Missään seurakunnassa toiminta ei kuitenkaan ole ainakaan vähentynyt, vaan kaikissa sen määrä on pysynyt vähintään samana. Myös nuorten liikkuvuus vanhojen seurakuntien rajojen yli on lisääntynyt kaikissa tapausseurakunnissa. Tässäkin suhteessa suurimmat erot ovat näkyneet yhden seurakunnan muodostamisen jälkeen. Samankaltaisia tuloksia on saatu myös vuonna 2005 tehdyssä Seurakuntarakenne murroksessa – tutkimuksessa, jossa tutkittiin yhdistyvien seurakuntien muutosprosessia. Myös tässä tutkimuksessa nuoret ovat toimintaan osallistumisessa alkaneet rikkoa vanhoja seurakuntarajoja. (Nieminen ym. 2005, 138.)

Taloudellisesti muutokset tapausseurakunnissa ovat olleet hyvin samankaltaisia. Kaikissa tapauksissa talousarviot ovat pysyneet vähintään samansuuruisina, joissain ne ovat hieman kasvaneet. Seurakuntayhtymässä ja kokonaan liitetystä seurakunnassa nuorisotyön talousarviot on yhdistetty, kun kappeliseurakunnassa ainoastaan rippikoulutyön budjetti yhdistettiin muiden kappeli- ja alue seurakuntien kanssa. Yhdistämisellä ei kuitenkaan haastateltavien mukaan ole ollut merkittävää vaikutusta niiden käytettävyyteen. Tutkimustulos on yllättävä, sillä yksi merkittävimmistä yhdistymistä puoltavista perusteluista on juuri pienten seurakuntien taloudellisen tilanteen vahvistaminen (Nieminen ym. 2005, 51; Määttä 2008, 9).

Kokonaisuutena seurakuntarakennemuutosta on kaikissa tapausseurakunnissa pidetty vähintäänkin hyvänä vaihtoehtona. Luonnollisesti kaikilta osin suurimmat muutokset ovat näkyneet tapauksessa, jossa seurakunnat on yhdistetty kokonaan. Haastateltavien mukaan seurakuntayhtymä- ja kappeliseurakuntamalliin siirtymisellä on sen sijaan ollut verrattain pieniä vaikutuksia nuorisotyöhön. Kappeliseurakunta vaikuttaisi nuorisotyön näkökulmasta olevan edelleen itsenäisempi yksikkö kuin seurakuntayhtymä.

6 POHDINTA

Tutkimukseni tavoitteena oli selvittää seurakuntaliitosten vaikutuksia pienten seurakuntien nuorisotyöhön, sen määrään ja laatuun sekä nuorisotyöntekijän työhön. Lisäksi pyrin valottamaan eri seurakuntarakennemallien etuja ja haittoja nuorisotyön näkökulmasta. Menetelmäksi valitsin haastattelun. Päädyin kyseiseen aiheeseen ennen kaikkea sen ajankohtaisuuden vuoksi. Vaikka seurakuntarakenteen muutoksia ja niiden vaikutuksia onkin tutkittu jonkin verran, ei nuorisotyön näkökulmasta löytynyt Seurakuntarakenne murroksessa – tutkimuksen lisäksi merkittävää tutkimusaineistoa.

Tutkimusta varten haastattelin kolmea seurakunnan nuorisotyönohjaajaa. Tärkeää olisi ollut saada mukaan myös nuorten näkökulmaa asiaan. Päätin jättää nuorten näkökulman kuitenkin tutkimuksesta pois, koska koin, etten löydä haastateltaviksi riittävän montaa seurakuntaliitoksen aikaan nuortentoimintaan osallistunutta nuorta. Sain nuorisotyönohjaajien haastatteluista kuitenkin riittävästi tutkimusaineistoa, erityisesti työntekijän näkökulmasta, mutta myös jonkinlaista kuvaa siitä, miten nuoret ovat muutoksiin reagoineet.

Etsiessäni haastateltavia seurakuntia törmäsin odottamattomaan ongelmaan. Useissa seurakunnissa ei nimittäin haluttu lähteä mukaan tutkimukseen. Syyt kieltäytymiseen jäivät epäselviksi. Lopulta sain kuitenkin mielestäni riittävän monta haastateltavaa nuorisotyöntekijää suostumaan tutkimukseen.

Tutkimustulosten analysoinnissa päädyin selkeyden vuoksi jakamaan tulokset selkeästi seurakuntarakenteen mukaan. Lisäsin kuitenkin tutkimustuloksiin myös

yhteenvedon, jossa käsittelen kaikkia haastattelutuloksia yhdessä nuorisotyöntekijän työnkuvan, nuorten aktiivisuuden, nuortentapahtumatarjonnan sekä talouden kannalta. Tällä pyrin selvittämään nuorisotyön asemaa seurakuntarakenteen muutoksissa yleisesti.

Kaikkien tekemiäni haastatteluiden perusteella seurakuntien rakennemuutokset ovat nuorisotyön kannalta edullisia. Niiden kautta on pystytty kehittämään yhteistyötä seurakuntien välillä ja vakauttamaan seurakuntien taloutta. Uskon kuitenkin, että useampaa seurakuntaa tutkimalla olisi seurakuntaliitoksista löytynyt myös joitain negatiivisia puolia. Kyseessä on tapaustutkimus, jonka tuloksia ei voida pitää yleispätevänä jokaisen seurakunnan kohdalla.

Haastateltujen nuorisotyönohjaajien käsitykset ja kokemukset seurakuntaliitoksista olivat kauttaaltaan positiivisia. Kaikissa haastatteluissa ilmeni kuitenkin nuorten jonkinasteinen vastahakoisuus muutosta kohtaan. Kaikissa tapauksissa nuoret kuitenkin myös tottuivat muutokseen, ja haastatteluiden perusteella he lopulta olivat myös tyytyväisiä uuteen malliin. Mielestäni olisikin aiheellista tehdä jatkotutkimus, jossa seurakuntaliitoksia tarkastellaan nuorten kokemusten ja näkemysten pohjalta.

LÄHTEET

Elämä – usko – rukous. Rippikoulusuunnitelma 2001. 2001. Helsinki: Kirkkohallitus.

Enbuske, H., Halttunen, M., Rantanen, L., Ripatti, J. & Tähkänen, M. 2004. Yhteistyö ja seurakuntarakenteen kehittäminen. Helsinki: Edita.

Hallintolaki 6.6.2003/434.

Haveri, A. 2006. Kunnallishallinnon tulevaisuus – kuinka kunnallishallinto selviää murroksesta. Teoksessa Kuntarakenteita etsimässä. Puheenvuoroja kunta- ja palvelurakenteiden uudistustarpeista ja –mahdollisuuksista. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Kirkkohallituksen yleiskirje. 2005. Kappelineuvoston malliohjesääntö. Kirkkohallitus.

Kirkkohallitus. 2004. Jumala on. Elämä on nyt. Rakkaus liikuttaa. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon lapsi- ja nuorisotyön missio, visio ja strategia 2010. Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja. Helsinki: Kirkkohallitus.

Kirkkojärjestys 8.11.1991/1055.

Kirkkolaki 26.11.1993/1054.

Launonen, P. 2007. Kirkon nuorisotyö. Hengellisen, pedagogisen ja sosiaalisen kolmiyhteys. Teoksessa T. Hoikkala & A. Sell (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki: Hakapaino Oy.

Lindroth, M. 2009. Kaupunkien ja kuntien lukumäärä 1917–2010. Www-dokumentti. Saatavissa:

http://www.kunnat.net/k_perussivu.asp?path=1;29;374;36984;31661;4869. Luettu 12.4.2010.

Monikasvoinen kirkko. Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 2004–2007. 2008. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 103. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.

Muuttuvien yhteisöjen kirkko. Kirkkohallituksen 25.10.2005 asettama seurakuntarakennetyöryhmän mietintö. 2007. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskushallinto. Sarja C 2007:9. Helsinki: Kirkkohallitus.

Nieminen, R. T., Tähkänen, M. & Vallenius, L. 2005. Seurakuntarakenne murroksessa. Yhdistyviensä seurakuntien organisaation ja toimintayhteisön muutosprosessi. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 92.

Pattijoen seurakunta. 2001. Toimintakertomus 2001/Nuorisotyö.

Pattijoen seurakunta. 2002. Nuorisotyön toimintakertomus vuodelta 2002.

Porkka, J. 2005. Isostoiminnan rikkaus – leirityön tarpeista nuorisokulttuuriksi. Teoksessa T. Paananen & H. Tuominen (toim.) Nuorisotyön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja Oy, 82–108.

Määttä, P. (toim.) 2008. Seurakuntarakenteet muutoksessa. Katsaus Päijät-Hämeen seurakuntien muutoksiin ja muutoshaasteisiin. Lahti: Päijät-Hämeen liitto.

Sopivan kokoinen iso: isostoiminnan linjauksia. 2004. Teoksessa J. Porkka. On kunnia olla isonen. Suomen evankelisluterilaisen kirkon isostoiminta 2000-luvun alussa. Helsinki: Kirkkohallituksen julkaisuja 2004:10. 128-139.

Suomen evankelis-luterilainen kirkko. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.evl.fi/>. Luettu 24.2.2011.

Ylihärmän seurakunta. 2007. Nuorisotyön tehtävien ja tavoitteiden toteutuminen 2007.

Haastattelurunko

- Onko nuortentapahtumien kävijämäärissä tapahtunut muutoksia?
- Miten seurakuntien yhdistyminen on näkynyt jäsenseurakuntien välisessä yhteistyössä nuorisotyön kannalta?
  - o Minkälaisissa tilanteissa yhteistyötä tehdään?
- Liikkuvatko nuoret toisten jäsenseurakuntien rajojen yli?
  - o Onko liikkuminen joidenkin tiettyjen seurakuntien välillä aktiivisempaa kuin toisten?
- Ovatko nuorisotyön muodot muuttuneet yhdistymisen jälkeen?
  - o Onko tullut uusia tapahtumia tai tilaisuuksia?
  - o Onko joitain tapahtumia lopetettu?
- Onko nuorisotyönohjaajan työnkuva muuttunut yhdistymisen jälkeen?
- Onko seurakuntien yhdistymisellä ollut vaikutusta nuorisotyön budjettiin tai sen käyttöön?
- Millä tavoin seurakunta/seurakuntayhtymä tukee työntekijän työssäjaksamista?
- Oletko kokenut seurakuntarakennemuutoksen hyvänä ratkaisuna nuorisotyön kannalta?